

«МІЖНАРОДНЕ ЕНЕРГЕТИЧНЕ ПРАВО»

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.

1. Нормативно-правові акти.

Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням [Електронний ресурс] : ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 22.03.1989 / Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_022.

Віденська конвенція про право міжнародних договорів [Електронний ресурс] : ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 23.05.1969 / Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_118.

Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду [Електронний ресурс] : МАГАТЕ; Конвенція, Міжнародний документ від 21.05.1963 / Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_006.

Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс] : ООН; Декларація, Міжнародний документ від 24.10.1970 / Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_569.

Договір до енергетичної хартії [Електронний ресурс] : ООН; Договір, Міжнародний документ від 17.12.1994 / Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_056.

Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань [Електронний ресурс] : ООН; Договір, Протокол, Міжнародний документ від 24.09.1996 / Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_372.

Європейська енергетична хартія [Електронний ресурс] : ОБСЄ; Хартія, Міжнародний документ від 17.12.1991 / Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_061.

Київський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату [Електронний ресурс] : ООН; Протокол, Міжнародний документ від 11.12.1997 / Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_801.

Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права [Електронний ресурс] : ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 10.12.1982 / Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_057.

Конвенція про відповідальність перед третьою стороною в галузі ядерної енергії [Електронний ресурс] : ОЕСР; Конвенція, Міжнародний документ від 29.07.1960 / Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_006.

Конвенція про допомогу в разі ядерної аварії або радіаційної аварійної ситуації [Електронний ресурс] : МАГАТЕ; Конвенція, Міжнародний документ від 26.09.1986 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_027.

Конвенція про оперативне сповіщення про ядерну аварію [Електронний ресурс] : МАГАТЕ; Конвенція, Міжнародний документ від 26.09.1986 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_026.

Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу та ядерних установок [Електронний ресурс] : МАГАТЕ; Конвенція, Міжнародний документ від 26.10.1979 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_024.

Конвенція про цивільну відповідальність у галузі морських перевезень ядерних матеріалів 1971 року [Електронний ресурс] : ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 17.12.1971 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_125.

Конвенція про ядерну безпеку [Електронний ресурс] : ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 17.06.1994 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_023.

Международная энергетическая хартия [Електронний ресурс] / Офіц. сайт Енергетичної Хартії. – Режим доступу: http://www.energycharter.org/fileadmin/DocumentsMedia/Legal/IEC_RU.pdf.

Міжнародна конвенція по забезпеченню готовності у випадку забруднення нафтою, боротьби з ним та співробітництва [Електронний ресурс] : ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 30.11.1990 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_366.

Міжнародна конвенція по запобіганню забрудненню з суден [Електронний ресурс] : Міжнародна морська організація; Конвенція, Протокол, Міжнародний документ від 02.11.1973 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/896_009.

Міжнародна Конвенція про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою [Електронний ресурс] : ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 29.11.1969 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_806.

Міжнародна конвенція щодо втручання у відкритому морі у випадках аварій, які призводять до забруднення нафтою [Електронний ресурс] : Міжнародна морська організація; Конвенція, Міжнародний документ від 29.11.1969 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_049.

Об'єднана конвенція про безпеку поводження з відпрацьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами [Електронний ресурс] : ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 05.09.1997 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_335.

Протокол про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки стаціонарних платформ, розташованих на континентальному шельфі [Електронний ресурс] : ООН; Протокол, Міжнародний документ від 10.03.1988 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_093.

Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату [Електронний ресурс] : ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 09.05.1992 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу:

http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_044?test=YOBMfttwf6E12KfMZiUID4S7HI4qks80msh8le6.

Рио-де-Жанейрская декларация по окружающей среде и развитию [Електронний ресурс] : Принята Конференцией ООН по окружающей среде и развитию, Рио-де-Жанейро, 3-14 июня 1992 года. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/riodecl.shtml.

Статут Міжнародного агентства по атомній енергії [Електронний ресурс] : МАГАТЕ; Статут, Міжнародний документ від 26.10.1956 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_164.

Статут Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс] : ООН; Статут, Міжнародний документ від 26.06.1945 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/%20995_010.

Угода про імплементацію частини XI Конвенції Організації Об'єднаних Націй з Морського права від 10.12.1982 року [Електронний ресурс] : ООН; Угода, Міжнародний документ від 31.07.1994 / Офіц. сайт Верх. Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_183.

2. Підручники, навчальні посібники, монографії, статті.

Основна література

Білоцький, С. Д. Міжнародно-правові засади та інституційні механізми регулювання відносин у сфері екологічно орієнтованої енергетики [Текст] / С. Д. Білоцький. – Одеса : Фенікс, 2015. – 546 с.

Вальде, Т. Договор к Энергетической хартии и его роль в мировой энергетике [Текст] / Т. Вальде, А. Конопляник // Нефть, Газ и Право. – 2009. – No 2. – С. 44-49.

Вальде, Т. Договор к Энергетической хартии и его роль в мировой энергетике [Текст] / Т. Вальде, А. Конопляник // Нефть, Газ и Право. – 2009. – No 3. – С. 48-55.

Господарсько-правове регулювання використання альтернативних джерел енергії: навч.-метод. посіб. / уклад. Т. М. Анакіна. – Х.: Право 2015. – 140 с.

Дубас Р. Р. Становлення міжнародного енергетичного права як підгалузі міжнародного економічного права / Р. Р. Дубас // Часопис Київського університету права. – 2005. – No 3. – С. 159–164.

Кориневич А. А. Международное энергетическое право в системе современного международного права [Електронний ресурс] / А. А. Кориневич // Альманах міжнародного права. - 2010. - Вип. 2. - С. 230-249. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/amp_2010_2_21

Кориневич А. О. Міжнародно-правове регулювання безпеки поставок енергетичних ресурсів [Електронний ресурс] / А. О. Кориневич // Актуальні проблеми держави і права. - 2012. - Вип. 63. - С. 576-581. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2012_63_88

Кориневич А. О. Становлення та розвиток міжнародно-правового регулювання використання енергетичних ресурсів [Електронний ресурс] / А. О. Кориневич // Актуальні проблеми політики. - 2013. - Вип. 50. - С. 69-79. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/appol_2013_50_9

Кориневич А.О. Роль міжнародних міжурядових організацій у регулюванні міжнародних відносин в енергетичній сфері / А.О. Кориневич // Український часопис міжнародного права. – К., 2012. – № 1-2. – С. 77-82.

Кориневич А.О. Роль міжнародних неурядових організацій у міжнародному енергетичному праві / А.О. Кориневич // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. – К.: ІМВ, 2010. – Вип. 88. – Ч. II. – С. 95-96.

Шумилов, В. М. Международное экономическое право [Текст] : учебник для магистров / В. М. Шумилов. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : Изд-во Юрайт, 2011. – 612 с.

Talus, K. Research Handbook on International Energy Law / K. Talus. – Edward Elgar, 2014. – XVI, 679 p.

Додаткова література

Білоцький, С. Д. Роль міжнародного права у розвитку екологічної альтернативи сучасній енергетиці [Текст] / С. Д. Білоцький // Альтернативна енергетика і енергетична безпека в міжнародному і національному праві. Тематичний додаток до Українського щорічника міжнародного права. – К. : «Фенікс», 2012. – 298 с.

Боклан, Д. С. Международное экологическое право и международные экономические отношения : моногр. / Д. С. Боклан. – М. : Магистр : ИНФРА-М, 2014. – 272 с.

Курбанов, Р. А. Энергетическое право и энергетическая политика Европейского Союза [Текст] : монография / Р. А. Курбанов. – М. : ЮНИТИ- ДАНА, 2013. – 167 с.

Малинин, С. А. Мирное использование атомной энергии. Международно-правовые вопросы [Текст] : монограф. / С. А. Малинин. – М. : Междунар. отношения, 1971. – 176 с.

Опришко В. Ф. Міжнародне економічне право : підручник / В. Ф. Опришко. – Вид. 2-ге, переробл. і допов. – К. : КНЕУ, 2003. – 311 с.

Право международных организаций [Текст] : учебник для бакалавриата и магистратуры / под ред. А. Х. Абашидзе. – М. : Издательство Юрайт, 2014. – 687 с. – Серия : Бакалавр и магистр. Академический курс.

Развитие системы нефтепродуктообеспечения Западной Европы [Текст] : монография / Д.М.Брегман, Б.Н.Мастобаев, Э.М.Мовсумзаде, А. М. Сыркин ; под ред. А. М. Шаммазова. – СПб : Недра, 2007. – 207 с.

Чубарев В. Л. Міжнародне економічне право : підручник / В. Л. Чубарев. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 368 с.

Bradbrook, A. J. Energy Law and Sustainable Development [Електронний ресурс] / A. J. Bradbrook. – Режим доступу: <http://www.uniseo.org/legal.htm>.

Bradbrook, A. J. Property Law and Energy Law: One Academic's Perspective [Text] / A. J. Bradbrook // Law as Change. Engaging with the Life and Scholarship of Adrian Bradbrook / Edited by P. Babie, P. Leadbeter. – Adelaide : University of Adelaide, 2014. – xiii + 322 p. – pp. 257-282.

Bruce S. International Law and Renewable Energy: Facilitating Sustainable Energy for All? [Text] / S. Bruce // Melbourne Journal of International Law. – 2013. – Vol. 14 (1). – P. 18-53.

Citelli, M. Renewable Energy in the International Arena: Legal Aspects and Cooperation / M. Citelli, M. Barassi, K. Belykh // Groningen Journal of International Law. – 2014. – Vol. 2. – No. 1. – P. 1-33.

Florini, A. Who governs energy? The challenges facing global energy governance [Text] / A. Florini, B. K. Sovacool // Energy Policy. – 2009. – Vol. 37. – Issue 12. – P. 5239-5248.

Konoplyanik, A. Energy Charter Treaty and its Role in International Energy / A. Konoplyanik, T. Walde // Journal of Energy and Natural Resources Law. – 2006. – Vol. 24. – No4. – C. 523-558.

Lesage, D. Global Energy Governance in a Multipolar World [Text] / D. Lesage, T. Van de Graaf, K. Westphal. – London/New York : Routledge, 2010. – xiii + 217 p.

Roehkarsten, S. Global Governance on Renewable Energy. Contrasting the Ideas of the German and the Brazilian Governments [Text] / S. Roehkarsten. – Springer VS, 2015. – xviii + 294 p.

Roggenkamp, M. M. Energy Law in Europe: National, EU and International Regulation [Text] / M. M. Roggenkamp, A. Ronne, C. Redgwell, I. Del Guayo. – Oxford : Oxford University Press, 2007. – cxxi + 1488 p.

Talus, K. EU Energy Law and Policy: A Critical Account [Text] / K. Talus. – Oxford : Oxford University Press, 2013. – 375 p.

Van de Graaf, T. The Politics and Institutions of Global Energy Governance [Text] / T. Van de Graaf. – PALGRAVE MACMILLAN, 2013. – xvi + 190 p. – (Energy, Climate and the Environment Series).

Walde, T. W. The Energy Charter Treaty. An East-West Gateway for Investment and Trade [Text] / Thomas W. Walde. – Kluwer Law International, 1996. – 704 p.

Zedalis R.J. International energy law : rules governing future exploration, exploitation and use of renewable resources / R.J. Zedalis. – Aldershot : Ashgate, 2000. – XIX, 341 p.

3. Інтернет-ресурси.

Офіційний сайт Верховної Ради України. Міжнародні документи.
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/c/stru3/spi>

Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй
<http://www.un.org/>

Офіційний сайт Міжнародного агентства з атомної енергії <https://www.iaea.org>

Офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі

<http://www.osce.org/>

Офіційний сайт Європейського Союзу

<http://europa.eu/>

Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку

<http://www.oecd.org>

Офіційний сайт Світової організації торгівлі

<https://www.wto.org>

Офіційний сайт Енергетичної Хартії

<http://www.energycharter.org>

Офіційний сайт Міжнародної морської організації

<http://www.imo.org/en/Pages/Default.aspx>

Офіційний сайт Міжнародного агентства з відновлюваних джерел енергії

<http://www.irena.org/home/index.aspx?PriMenuID=12&mnu=Pri>

Офіційний сайт Міжнародного енергетичного агентства

<https://www.iea.org>

Український часопис міжнародного права

<http://jusintergentes.com.ua/index.php?lang=uk>

Альманах міжнародного права

<http://www.intlawalmanac.net>

European Journal of International Law

<http://www.ejil.org/archives.php>

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПРАВ ЛЮДИНИ

Інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів

Основна література:

1. Абашидзе А.Х. Правовой статус меньшинств и коренных народов: Международно-правовой анализ / А. Х. Абашидзе, Ф. Р. Ананидзе; Рос. ун-т дружбы народов, Ин-т междунар. права. – М., 1997.
2. Андрусак Т., Буроменський М., Денісов В., Євінтов Є., Заблоцька Л. та ін. Права людини. Підручник. – К., 1997.
3. Антонович М. Імплементация Міжнародного пакту про громадянські і політичні права в Україні: кризь призму Комітету ООН з прав людини // Право України. – 2004.- № 8. – С. 33-36
4. Антонович Мирослава Михайлівна. Імплементация норм міжнародного права щодо прав людини у правове регулювання в Україні: Курс лекцій: Навч. посібник для студ.

- спец. "Правознавство" / Прикарпатський ун-т ім. Василя Стефаника. — Івано-Франківськ, 1996.
5. Баймуратов М.А. Международные акты о правах человека и законодательство Украины // Баймуратов М.А. Международное публичное право: Учебник. — К., 2004. — С. 246-287.
 6. Баймуратов М.А. Международные органы по защите прав человека // Баймуратов М.А. Международное публичное право: Учебник. — К., 2004. — С. 241-246.
 7. Буроменського М.В. Міжнародний захист прав людини та права біженців.— К., 2002.
 8. Буткевич В.Г. Міжнародне право захисту прав людини та основних свобод // Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. та ін. Міжнародне право. Основні галузі. Підручник. — К., 2004. — С.196-258.
 9. Буткевич В.Г. Поняття, функції та принципи міжнародного захисту прав людини та основних свобод // Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. та ін. Міжнародне право. Основні галузі. — К., 2004. — С. 196-201.
 10. Буткевич В.Г. Регіональні системи захисту прав людини та основних свобод // Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. та ін. Міжнародне право. Основні галузі.— К., 2004. — С. 223-229.
 11. Бутрос-Гали Б. ООН и права человека. — М., 1995.
 12. Вінгловська О.І. Співробітництво держав в рамках ООН по захисту прав дитини // Вісник Київського університету. Міжнародні відносини. — Випуск 3. — 1995. — С. 41-47.
 13. Гаврилов В.В. Международный механизм контроля за имплементацией универсальных актов о правах человека // Моск. журнал международного права. — 1995. — №4. — С.24-37.
 14. Гнатовський М. Заборона катування в міжнародному праві: взаємодія міжнародного права прав людини, міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права // Український часопис міжнародного права, 2005. - № 1. — С. 21-26.
 15. Гом'єн Донна. Короткий путівник Європейською конвенцією з прав людини. — Л.: Кальварія, 2000. - 182 с.
 16. Гусейнов Л.Г. Методы осуществления международного контроля в области защиты прав человека // Theory and practice of Contemporary International Law. Essays in Honour of Professor Levan Alexidze on the 80 th Birthday Anniversarry. — Tbilisi, 2007.
 17. Гусейнов Л.Г. Стаття 63(1) Межамериканской конвенции о правах человека // Гусейнов Л. Г. Международная ответственность государств за нарушения прав человека. — К., 2000. — С. 169-172.
 18. Даниленко Г.М. Международная защита прав человека. — М., 2000.
 19. Денисов В., Євінтов В. Міжнародна система захисту прав людини — новий етап розвитку // Права людини в Україні: Щорічник 1994. — К., 1996. С. 16-21.
 20. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право в галузі прав людини: джерела і практика застосування / Пер. з англ. — К., 1977.
 21. Євінтов В.І. Імплементация рішень Європейського суду з прав людини // Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України / За ред. д.ю.н., проф. В.Н.Денісова. — К., 2006. — С. 184-197.
 22. Європейський Суд з прав людини: організація, процедура, правила звернення / М-во юстиції України. — К.: Ін Юре, 2000, - 16 с.
 23. Заблоцька Л.Г., Федорова А.Л., Шинкаренко Т.І. Політико-правові аспекти діяльності Ради Європи. — К., 2007
 24. Ісакович С.В. Механізм діяльності ООН щодо захисту прав людини // Укр. часопис прав людини. — К., 1994. — № 1. — С. 23-28.

25. Кавун В.Ф. Механізми міжнародного контролю у сфері прав людини. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. – К., 2008.
26. Карпачева Н.І. Права людини у світлі контрольних механізмів ООН: перший практичний досвід незалежної України//Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України /За ред. д.ю.н., проф. В.Н.Денісова. – К., 2006. – С. 172-183.
27. Карташкин В.А. Всеобщая декларация прав человека в современном мире // Советский ежегодник международного права: 1988. – М.: Наука, 1989. – С. 39–50.
28. Ковлер А.И. Международная правосубъектность индивида: продолжение дискуссии//Международное право XXI века. Игорь Иванович Лукашук / Под ред. д.ю.н., проф. В.Г.Буткевича. – К., 2006.
29. Кушніренко О., Слінько Т. Права і свободи людини та громадянина. – Х.: Факт, 2001. – 440 с.
30. Мармазов В.Є., Піляєв І.С. Рада Європи: політико-правовий механізм інтеграції. – К., 2000
31. Международная защита прав человека с использованием международно-правовых механизмов. – 2-е изд. – М., 2004.
32. Мережко О. Культурний релятивізм і природа фундаментальних прав людини // Український часопис прав людини. – 1996. – №1.
33. Меркушев В. Н. Права человека в контексте культурных различий: сравнительный анализ современных политологических концепций. – Екатеринбург, 2005.
34. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту. Підручник для ВУЗів. – К., 2010.
35. Мицик В.В. Права національних меншин у міжнародному праві. – К., 2004.
36. Міжнародне право. Основні галузі. – К.: Либідь, 2004. – С. 206-208.
37. Міжнародне право: Навч. Посібник / За ред. М.В. Буроменського. – К., 2005. – 186-208.
38. Мюллерсон Р. А. Права человека: идеи, нормы, реальность. – М., 1991.
39. Нерсисянц В. Философия права. – М.: НОРМА-ИНФРА.М, 1999. - 652 с.
40. Нестеренко С.С. Міжнародно-правовий захист прав людини при здійсненні екстрадиції. Одеса. - 2011.
41. Общая теория прав человека / Отв. ред. Е. А. Лукашева. – М., 1996.
42. Піляєв І.С. Європейська хартія регіональних мов або міноритарних мов та проблеми її застосування в Україні // Мармазов В.Є., Піляєв І.С. Україна в політико-правовому просторі Ради Європи: Досвід і проблеми. – К.: Вентурі, 1999. – С. 158–170.
43. Поленина С.В. Права женщин в системе прав человека: международный и национальный аспект. – М., 2000.
44. Права человека / Отв. ред. Е.А. Лукашева. – М.: НОРМА-ИНФРА.М, 1999. - 573 с.
45. Права человека и процессы глобализации современного мира / Под ред. Е.А.Лукашевой. – М.: Норма, 2007.
46. Права человека: Учебник для вузов / Под ред. Е.А. Лукашевой. – М., 2004.
47. Рабінович П. Рішення Європейського суду з прав людини: до характеристики концептуально-методичних засад їх обґрунтування // Практика Європейського суду з прав людини: Рішення. Коментарі. – К., 1999. – № 1. – С. 357-366.
48. Рабінович П.М. Права людини і громадянина у Конституції України (до інтерпретації вихідних конституційних положень). – Харків, 2000.
49. Рабінович П.М. Права людини та їх юридичне забезпечення. – К., 1992.

50. Рабінович П.М. Права людини: концептуальні засади / Права людини і громадянина: проблеми реалізації в Україні: Праці Львівської лабораторії прав людини АПРН України. – К., 1998.
51. Руднева О. Коментування та імплементація: Конвенції з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок // Юридичний вісник України. – 2003. – № 6. – С. 4.
52. Сидоренко Н.С. Механізм контролю за виконанням положень Європейської соціальної хартії // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Міжнародні відносини. – К., 2002. – Випуск 21-24. – С. 80-86.
53. Словарь-справочник по правам человека. Основные понятия и институты / Гл. ред. Алексеев С. С. – М., 2006.
54. Товт М. Міжнародно-правовий захист національних меншин (тенденції сучасного розвитку). – Ужгород, 2002.
55. Туманов В. Европейский Суд по правам человека. Очерк организации и деятельности. – М.: НОРМА, 2001. – 304 с.
56. An introduction to the protection of human rights. Textbook. Ed. by R. Hansky, M. Suksi - Turku: Institute for human rights, 2000.
57. Dominic McGoldrick. The Human Rights Committee : its role in the development of the International Covenant on Civil and Political Rights. – Oxford: Clarendon; New York: Oxford University Press, 1991.
58. Malcolm N. Shaw. The International Protection of Human Rights // Malcolm N. Shaw. International Law. Sixth printing. – Cambridge, 2007. – P. 266-318
59. Matthew C. R. Craven. The International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights: a perspective on its development. – Oxford: Clarendon Press Published, 1998.
60. O'Byrne Daren J. Human rights: an introduction. – London: Pearson Education, 2003.
61. Rehman J. International Human Rights Law. A Practical Approach. – Harlow, 2003.
62. Rehman J. International Human Rights Law. A Practical Approach. – Harlow, 2003.
63. Rehman J. The International Bill of Rights // Rehman J. International Human Rights Law. A Practical Approach. – Harlow, 2003. – P. 53-134; 344-436.

Додаткова література на іноземній мові

1. Alston P., Crawford J. The Future of the UN Human Rights Treaty Monitoring. – Cambridge: University Press, 2000.
2. Asbjorn E., Krause C., Rosas A. Economic, Social and cultural rights. Textbook. – Dordrecht, 1998.
3. Brownlie I. The Protection of Individuals and Groups // Principles of Public International Law. – 6th ed. – Oxford: University Press, 2003. – P. 497-578.
4. Brownlie I. The Rights of Peoples in Modern International Law // The Rights of Peoples. / Ed. by J. Crawford. – Oxford: Clarendon Press, 1988.
5. Cassese A. Human Rights in a Changing World. – London, 1990.
6. Cassese A. Protection of Human Rights // International Law. – Oxford: University Press, 2001. – P. 349-376.

7. Dominic McGoldrick. The Human Rights Committee: its role in the development of the International Covenant on Civil and Political Rights. – Oxford: Clarendon; New York: Oxford University Press, 1991. Craven, Matthew C. R.
8. Donnelly J. Cultural relativism and universal human rights // Human Rights Quarterly. – 1984. – Vol. 6.
9. Human Rights in International Law (ed. T. Meron), 2 vols. – Oxford, 1984.
10. Lawson E. Encyclopedia of Human Rights. Taylor & Francis Publishers, 1996.
11. Malcolm N. Shaw. The American Convention on Human Rights // Malcolm N. Shaw. International Law. Sixth printing. – Cambridge, 2007. – P. 354-362.
12. Мезяев А.Б. Африканская система защиты прав человека // Чиков П.В., Мезяев А.Б., Насырова А.М., Хадиева Г.Н. Универсальные и региональные системы защиты прав человека и интересов государства / Под ред. Проф. Г.И. Курдюкова. – Казань: «ООО Лэгранд», 2002. – С. 102-149.
13. Мезяев А.Б. Азиатская система защиты прав человека // Чиков П.В., Мезяев А.Б., Насырова А.М., Хадиева Г.Н. Универсальные и региональные системы защиты прав человека и интересов государства / Под ред. проф. Г.И. Курдюкова. – Казань, 2002. – С. 150-151.
14. Nowak M. Introduction to the International Human Rights Regime. – Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003.
15. Rehman J. The Inter-American System for the Protection of Human Rights // International Human Rights Law. A Practical Approach. – Harlow, 2003. – P. 203-234.
16. Rehman J. African Charter on Human and Peoples' Rights // International Human Rights Law. A Practical Approach. – Harlow, 2003. – P. 235-265.
17. Mashood A. Baderin. International Human Rights and Islamic Law. – Oxford: University Press, 2005.
18. O'Byrne Daren J. Human rights: an introduction. – London: Pearson Education, 2003.
19. Malcolm N. Shaw. The International Protection of Human Rights // International Law. – Cambridge University Press, 1997. – P. 196-295.
20. Finnis J. Natural Law and Natural Rights. – New York: Oxford University Press, 1980.
21. Mashood A. Baderin. International Human Rights and Islamic Law. – Oxford, 2003
22. Johann Bair. The International Covenant on Civil and Political Rights and its (first) optional protocol: a short commentary based on views, general comments, and concluding observations by the Human Rights Committee. – Frankfurt am Main; New York: P. Lang, 2005.
23. The International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights: a perspective on its development.. – Oxford: Clarendon Press Published, 1998.
24. The Universal Declaration of Human Rights. A common standard of achievement / Ed. Gudmundur Alfredsson. – The Hague, 1999.
25. Macdonald. R The European System for the Protection of Human Rights. – Dordrecht, Martinus Nijhoff Publ, 1993.
26. Pasqualucci Jo M. The practice and procedure of the Inter-American Court of Human Right. – Cambridge University Press, 2003.
27. The African Charter on Human and Peoples Rights. – The Hague: Kluwer Law International, 1977.

Документи

1. Конституція України: Офіц. текст.: Коментар законодавства України про права та свободи людини і громадянина: навч. посібник / Авт.-упоряд. М.І. Хавронюк. - К.: Парламент.вид-во, 1999. – 544 с.
2. Акти європейського права: Короткий довідник / Інститут законодавства Верховної Ради України / Володимир Михайлович Литвин (заг.ред.), Валентин Олександрович Зайчук (упоряд.). — К. : Парламентське видавництво, 2004
3. Мицик В.В. Додатки 1 – 13 // Права людини у міжнародному праві: міжнародно-правові механізми захисту. Підручник для ВУЗів. – К., 2010.
4. Збірка договорів Ради Європи. – К.: Парламентське видавництво, 2000.
5. Права людини. Міжнародні договори України. Декларації, документи. 2-е вид. / Упор. Ю.К. Кучеренко. – К.: Юрінформ, 1992
6. Действующее международное право. Избранные документы. – М.: МАМП, 2002.
7. Международные документы по правам человека. – Харьков: Арсис, 2000.
8. Международные акты о правах человека. Сборник документов. – М.: Норма, 1998.
9. Международное право: сборник документов. – Одесса, 2010
10. Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women New York, 6 October 1999 // A/RES/54/4.
11. Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment New York, 18 December 2002 // GA Resolution A/RES/57/199 of 9 January 2003.

Додаткова література:

1. Всеобщая декларация о биоэтике и правах человека. Принята путем аккламации 19 октя-бря 2005 г. на 33-й сессии Генеральной конференции ЮНЕСКО // URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001461/146180r.pdf>.
2. Головка-Гавришева О. Правове регулювання соціальної політики у Європейському Союзі: теоретичні аспекти : монографія / О. Головка-Гавришева ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 220 с.
3. Карташкин В.А. Права человека: международная защита в условиях глобализации. М., 2011. С. 224–239.
4. Карташкин В.А. Гуманитарная интервенция в глобальном мире // Юрист-международник. 2003. № 3. - С. 2-10;
5. Annan K. Prevention of Armed Conflict. New-York, 2001; Conflict Prevention Ed by D. Carmenter, A. Schnabel. The United Nations University. N.Y., 2003.
6. Резолюция Совета Безопасности № 696 от 30 мая 1991 г.
7. Резолюция Совета Безопасности № 846 от 22 июня 1993 г.; № 872 от 23 сентября 1993 г.
8. Evans G. The Responsibility to protect. Wash., 2008. P. 79–174.
9. Кулабухова А. В. Вплив громадян на функціонування ЄС та проблема «дефіциту демократії» // Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / редкол. : Ю. Г. Барабаш та ін. – Х. : Право, 2015. – Вип. 29. – С. 166–178.

10. Хлестов О.Н. Гуманитарная интервенция: политические и международно-правовые аспекты // Юрист-международник. 2005. № 3.
11. Кулабухова А. В. Еволюція ідеї загальноєвропейського громадянства до Маастрихтського договору / А. В. Кулабухова // Форум права. – 2016. – № 1. – С. 128–134 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_1_23.pdf
12. Кулабухова А. В. Каталог прав громадян Європейського Союзу / А. В. Кулабухова // Право та інновації. – 2016. – № 1. – С. 270–275.
13. Мушак Н. Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях : монографія / Н. Б. Мушак ; під ред. проф. В. І. Муравйова ; Нац. акад. наук України, Київ. ун-т права. – К. : Ліра-К, 2013. – 188 с.
14. Саракуца М. О. Деякі аспекти реалізації політичних прав громадян Європейського Союзу / М. О. Саракуца // Право і суспільство. – 2014. – № 1. – С. 42–48.
15. Святун О. В. Консульський захист громадян ЄС в третіх країнах / О. В. Святун // Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Міжнар. відносини. – 2012. – Вип. 38–39. – С. 111–115.
16. Яковюк І. В. Громадянство ЄС: поняття і співвідношення з національним громадянством / І. В. Яковюк // Проблеми законності / редкол. В. Я. Тацій [та ін.]. – Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2010. – Вип. 107. – С. 13–22.

Інтернет-ресурси:

1. Сайт ООН: <http://www.un.org>
2. Сайт міжнародних договорів: <http://treaties.un.org/>
3. Сайт даних про організації системи ООН: <http://www.unsystem.org>
4. Сайт Комісії міжнародного права: <http://www.un.org/law/ilc>
5. Сайт Міжнародного Суду ООН: <http://www.icj-cij.org>
6. Сайт Міжнародного кримінального суду: <http://www.icc.org>
7. Європейський омбудсмен: www.ombudsman.europa.eu
8. Агенції ЄС: europa.eu/agencies
9. Права людини в праві ЄС (інформаційний сайт ЄС): http://europa.eu/pol/rights/index_en.htm
10. Європейський простір: <http://eu.prostir.ua/>
11. Права людини і біоетика: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/bioethics_and_hr.shtml

Право міжнародної відповідальності

Теми практичних занять

Тема 1. Історія розвитку права міжнародної відповідальності

1. Розвиток права міжнародної відповідальності в Прадавньому світі (Давня Месопотамія, Давній Китай, Давній Єгипет, Давня Греція).
2. Розвиток права міжнародної відповідальності в Середні століття.

3. *Розвиток права міжнародної відповідальності в класичному міжнародному праві (Вестфальський мир 1648 р. – I Світова війна 1914–1918 рр.)*.

Література

Буткевич О. В. У истоков международного права. СПб.: Юридический центр Пресс, 2008.

Буткевич О. В. Історія міжнародного права: підручник. Київ.: Видавництво Ліра-К, 2013.

Гончарук О. Особливості відповідальності держави за дії посадових осіб: історико-концептуальний опис. *Український часопис міжнародного права*. 2003. № 3. С. 72-79.

Таубе М. История зарождения современного международного права (средние века): Принципы мира и права в международных столкновениях средних веков. Т. II. Часть особенная. Харьков: Паровая Типография и Литография Зильберберг, 1899.

Камаровский Л. А. О международном суде. Москва : Зерцало, 2007.

Мартенс Ф. Ф. Современное международное право цивилизованных народов. В 2-х томах. Москва : Зерцало, 2008.

Стоянов А. Н. Очерки истории и догматики международного права: лекции. Харьков: Типография университета, 1875.

Тема 2. Характерні риси сучасного права міжнародної відповідальності

1. *Формування й особливості сучасного права міжнародної відповідальності.*

2. *Поняття, цілі й значення міжнародно-правової відповідальності. Співвідношення права міжнародної відповідальності й міжнародного кримінального права. Справа Barcelona Traction (1970 г.)*

3. *Принципи міжнародно-правової відповідальності . Справи: про Хожувську фабрику (1928 р.), Treatment of Polish Nationals (1932 р.), Phosphates in Morocco (1938 р.), Reparation for Injuries (1949 р.)*

4. *Джерела міжнародно-правової відповідальності. Справи: Gabčíkovo-Nagymaros Project (1997 г.), про танкер «Сайга» (1999 р.)*

5. *Суб'єкти міжнародно-правової відповідальності.*

Література

Резолюція Генеральної Ассамблеї ООН 66/100 «Ответственность международных организаций» от 9 декабря 2011 г. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/66/100>

Ответственность государств: Глава IV. Ежегодник Комиссии международного права 2001. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблеи о работе её пятьдесят третьей сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2007. С. 20–174.

Ежегодник Комиссии международного права 2006. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблеи о работе её пятьдесят восьмой сессии. A/CN.4/SER.A/2006/Add.1 (Part 2). ООН, Нью-Йорк, Женева, 2014. 289 с.

Лукашук И. И. Право международной ответственности: монография. Москва: Волтерс Клувер, 2004.

Василенко, А. В. Международно-правовые санкции: монография. Киев: Вища школа, 1982.

Забара І. М. Міжнародно-правові відносини відповідальності (теоретичні аспекти). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 5. С. 155–159.

Зелинская Н. Международное преступление как основание международной уголовной ответственности индивидов. *Український часопис міжнародного права*. 2003. № 4. С. 93-99.

Камышанский М. М. Влияние дела о фабрике в Хожуве (1928 г.) на становление принципа международно-правовой ответственности. *Форум права*. 2015. № 2. С. 83–89.

Сазонова К. Л. Становление отрасли международной ответственности государств в доктрине международного права. *Международное и европейское право*. 2015. № 3. С. 290–296.

Сазонова К. Л. Особенности становления отрасли ответственности государств в международном праве. *Ленинградский юридический журнал*. 2014. № 1. С. 198–205.

Стрельцов Е. Л. К вопросу о международной ответственности в условиях сложных интеграционных процессов. *Международное право XXI века* / под ред. д.ю.н., проф. В. Г. Буткевича. Киев: Проміні, 2006. С. 396–413. [640 с.]

Crawford J. The ILC's Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts: A Retrospect. *The American Journal of International Law*. 2002. Vol. 96. No. 4. P. 874–890.

Rosenstock R. The ILC and State Responsibility. *American Journal of International Law*. October 2002. Vol. 96. No. 4. P. 792-797.

Weiss E. B. Invoking State Responsibility in the Twenty-first Century. *American Journal of International Law*. October 2002. Vol. 96. No. 4. P. 798-816

Тема 3. Підстави міжнародно-правової відповідальності

1. Особливості теоретичного обґрунтування притягнення до міжнародно-правової відповідальності (справа *United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran (USA v. Iran, 1980)*).

2. Юридичні підстави міжнародно-правової відповідальності.

3. Фактичні підстави міжнародно-правової відповідальності. Справи Міжнародного суду ООН: *Corfu Channel (U.K. v. Albania, 1949)*, *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. USA, 1986)*). Справа Арбітражного трибуналу під егідою ООН *Rainbow Warrior (New Zealand v. France, 1990 г.)*.

Література

Ответственность государств: Глава IV. Ежегодник Комиссии международного права 2001. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблеи о работе её пятьдесят третьей сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2007. С. 20–174.

Андрейченко С. С. Концепція атрибуції поведінки державі в міжнародному праві : монографія. Одеса : Фенікс, 2015. 578 с.

Василенко В. А. Ответственность государства за международные правонарушения: монография. Киев: Вища школа, 1976.

Кроуфорд Дж. Статьи об ответственности государств за международно-противоправные деяния. *United Nations Audiovisual Library of International Law*. 2013. С. 13 с. URL: http://legal.un.org/avl/pdf/ha/rsiwa/rsiwa_r.pdf.

Курдюков Г. И., Кривенкова М. В. Основания международно-правовой ответственности государства: от теории к практике отдельных международных судебных органов. *Журнал российского права*. 2016. № 9. С. 121–129.

Сазонова К. Л. Основания международно-правовой ответственности государств в международном праве. *Юридическая наука*. 2012. № 4. С. 77–79.

Лукашук И.И. Право международной ответственности: монография. Москва: Волтерс Клувер, 2004.

Щукин А. В. Ответственность государств за международно-противоправные деяния: механизм реализации. Минск: Белорус. наука, 2006.

Тема 4. Міжнародні правопорушення

1. Класифікація міжнародних правопорушень.

2. Міжнародно-правова відповідальність за серйозні порушення зобов'язань, що випливають із імперативних норм міжнародного права.

А. Міжнародно-правовий злочин агресії.

Б. Міжнародно-правовий злочин геноциду.

В. Міжнародно-правовий злочин апартеїду.

Г. Міжнародно-правовий злочин колоніалізму.

Д. Міжнародно-правовий злочин расової дискримінації.

Є. Військові злочини.

3. Міжнародні делікти (ординарні або прості міжнародні правопорушення).

4. Відмежування міжнародних правопорушень від суміжних діянь.

А. Недружні акти.

Б. Злочини міжнародного характеру.

Література

Ежегодник Комиссии международного права 1998. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблее о работе её пятидесятой сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2005.

Ответственность государств: Глава IV. Ежегодник Комиссии международного права 2001. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблее о работе её пятьдесят третьей сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2007. С. 20–174.

Бойко І. І. Визначення агресії в міжнародному праві. *Вісник академії адвокатури України*. 2010. № 1 (17). С. 178–179.

Гнатовський М. Злочини проти людяності у сучасному міжнародному кримінальному праві. *Український щорічник міжнародного права*. 2007. Київ: Видавничий дім "Промені", 2010. С. 170–213.

Гороховська О.В. Агресія як міжнародний злочин: генеза поняття. *Держава та регіони : науково-виробничий журнал*. Право. № 1(35). Класичний приватний ун-т. Запоріжжя, 2012. С. 228-232.

Губин В. Ф. Расовая дискриминация: реакционная сущность и международная противоправность. Москва: Наука, 1979. 200 с.

Важна К. А. Концепція кримінальної відповідальності держави: можливість реалізації в сучасному міжнародному праві : монографія. Київ : Ліра-К, 2017. 292 с.

Верле, Г. Принципы международного уголовного права: учебник. / пер. с англ. С. В. Саяпина. Одеса : Фенікс; М. : Транслит, 2011.

Ежегодник Комиссии международного права 1998. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблее о работе её пятидесятой сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2005.

Лукашук И.И. Право международной ответственности: монография. Москва: Волтерс Клувер, 2004.

Миринова В. О. Міжнародна регламентація відповідальності за порушення законів та звичаїв війни. *Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 2. С. 149–154.

Пилипенко В. Криміналізація геноциду за Римським Статутом 1998 року. *Український часопис міжнародного права*. 2003. № 4. С. 105-109.

Ромашев Ю. С. Международное правоохранительное право: монография. 2-е изд., доп. Москва: Норма: ИНФРА-М, 2015.

Скрильник О. О., Слатвицька А. В. Класифікація злочинів у міжнародному праві: теоретико-правовий аспект. Форум права. 2011. № 2. С. 839–847.

Теорія та практика міжнародного кримінального права: підручник / [Зелінська Н.А., Андрейченко С. С., Дрьоміна-Волок Н. В., Коваль Д.О.; за ред. проф. Зелінської Н.А.]. Одеса : Фенікс, 2017. 582 с.

Wylter E. From 'State Crime' to Responsibility for 'Serious Breaches of Obligations under Peremptory Norms of General International Law'. *European Journal of International Law*. 2002. Vol. 13, No. 5. P. 1147-1160.

Klein P. Responsibility for Serious Breaches of Obligations Deriving from Peremptory Norms of International Law and United Nations Law. *European Journal of International Law*. 2002. Vol. 13, No. 5. P. 1241-1255.

Тема 5. Обставини, що виключають притягнення до міжнародно-правової відповідальності

1. Загальні умови звернення держав до обставин, що виключають їхню протиправну поведінку на міжнародній арені (справа Міжнародного суду ООН *Gabčíkovo-Nagymaros Project (Hungary v. Slovakia, 1997)*).
2. Згода. *Справа держави Катанга (1960 – 1963 рр.)*.
3. Самооборона. *Справа пароплаву «Кароліна» 1837 р.*
4. Контрзаходи. *Співвідношення контрзаходів з репресаліями і санкціями. Поняття реторсій.*
5. Форс-мажор.
6. Стихійне лихо (рос. «бедствие»).
7. Стан необхідності. *Справа Міжнародного суду ООН Fisheries Jurisdiction (Spain v. Canada, 1998)*.
8. Наслідки посилання на обставини, що виключають протиправність.

Література

Ответственность государств: Глава IV. Ежегодник Комиссии международного права 2001. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблее о работе её пятьдесят третьей сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2007. С. 20–174.

Ежегодник Комиссии международного права 1998. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблее о работе её пятидесятой сессии. – ООН, Нью-Йорк, Женева, 2005.

Антихович А. Механизм применения контрмер: регламентация в проекте статей Комиссии международного права ООН об ответственности государств. *Журнал международного права и международных отношений*. 2005. № 3. – URL: http://evolutio.info/index.php?option=com_content&task=view&id=767&Itemid=113

Богінська І. В., Павлов В. В. Феномен гуманітарних інтервенцій у постбіполярному світі. *Історичні і політологічні дослідження*. 2010. № 1–2 (43–44). С. 300–305.

Верещетин В. С. Практика Международного Суда ООН по спорам, связанным с применением силы. *Международное право XXI века* / под ред. д.ю.н., проф. В. Г. Буткевича. Киев: Издательский дом «Промени», 2006. С. 488–510.[640 с.]

Довгань Е. Ф. К вопросу о роли контрмер в применении целевых санкций региональными международными организациями. *Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права: сборник научных трудов*. Вып. 4. 2012. С. 32–46

Лукашук И.И. Право международной ответственности: монография. Москва: Волтерс Клувер, 2004.

Ржевська В. С. Право держави на самооборону і міжнародна безпека: монографія. Київський нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т міжнарод. відносин. Київ: 2005.

Тарасова Л. Н. Правовые основания использования силы государствами для защиты своих граждан за рубежом. *Современное право*. 2013. № 1. С. 105–109.

Чернявський А. Л. Критерії правомірності застосування контрзаходів у міжнародному праві. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2008. № 1 (1). С. 86–91.

Alland D. Countermeasures of General Interest. *European Journal of International Law*. 2002. Vol. 13, No. 5. P. 1221-1239.

Franck T. M. On Proportionality of Countermeasures in International Law. *The American Journal of International Law*. Oct. 2008. Vol. 102, № 4. P. 715–767.

Тема 6. Відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння

1. *Форми відшкодування шкоди.*
2. *Реституція.*
3. *Компенсація.*
4. *Сатисфакція.*
5. *Проценти. Справа Міжнародного трибуналу з морського права щодо танкеру «Сайга» (1997 р.).*
6. *Посилення (рос. «усугубление») шкоди. Рішення Міжнародного суду ООН у справі LaGrand Case (Germany v. United States of America, 2001).*

Література

Ответственность государств: Глава IV. Ежегодник Комиссии международного права 2001. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблеи о работе её пятьдесят третьей сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2007. С. 20–174.

Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник. За ред. В. Г. Буткевича. Київ: Либідь, 2002.

Камишанський М. М. Міжнародно-правове регулювання використання компенсації як форми відшкодування шкоди держав і міжнародних міжурядових організацій за міжнародно-протиправні діяння: автореф. дис... канд. юрид. наук. Харків, 2017.

Кривенкова М. В. Нематериальная международно-правовая ответственность государств: монография. Москва: Юрлитинформ, 2015.

Курдюков Г. И. Применение международно-правовых санкций Советом Безопасности ООН. *Международное право XXI века* / под ред. д.ю.н., проф. В. Г. Буткевича. Киев: Издательский дом «Промени», 2006. С. 168–190. [640 с.]

Лукашук И.И. Право международной ответственности: монография. Москва: Волтерс Клувер, 2004.

Щукин, А. В. Ответственность государств за международно-противоправные деяния: механизм реализации. Минск: Белорус. наука, 2006.

Shelton D. Righting Wrongs: Reparations in the Articles on State Responsibility Century. *American Journal of International Law*. Oct. 2002. Vol. 96. No. 4. P. 833-856.

Тема 7. Імплементация міжнародно-правової відповідальності

1. *Поняття «потерпілої держави». Покликання держави або групи держав до відповідальності.*
2. *Повідомлення про вимоги потерпілою державою. Зміст та форма вимог.*
3. *Припустимість вимог.*
4. *Втрата права покликання держави або групи держав до відповідальності.*
5. *Множинність потерпілих та відповідаючих держав.*
6. *Покликання до відповідальності державою, що не є безпосередньо потерпілою у наслідку міжнародного правопорушення.*

Література

Ответственность государств: Глава IV. Ежегодник Комиссии международного права 2001. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблеи о работе её пятьдесят третьей сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2007. С. 20–174.

Лукашук И. И. Право международной ответственности. Москва : Волтерс Клувер, 2004.

Нагиева А. А. Дипломатическая защита: к толкованию международно-правовой клаузулы об исчерпаемости местных средств защиты. Московский журнал международного права. 2016. № 3 (103). С. 77-85.

Попкова О. Дипломатическая защита и исчерпание внутренних средств правовой защиты. *Журнал международного права и международных отношений*. 2010. № 2. С. 3-9.

Krivenkova M. Legal Entities Entitled to Invoke International Responsibility. *Journal of History Culture and Art Research*. 2018. 7 (4), P. 149. doi: <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v7i4.1825>

Weiss E. B. Invoking State Responsibility in the Twenty-First Century. *The American Journal of International Law*. 2002. Vol. 96. No.4. P. 798-816.

Тема 8. Міжнародна відповідальність за шкідливі наслідки дій, не заборонених міжнародним правом (об'єктивна відповідальність)

1. *Поняття міжнародної відповідальності за шкідливі наслідки дій, не заборонених міжнародним правом (об'єктивна відповідальність).*
2. *Джерела об'єктивної відповідальності в міжнародному праві.*
3. *Обов'язки держав по попередженню заподіяння шкоди у зв'язку з небезпечними видами діяльності.*
4. *Фактичні підстави об'єктивної відповідальності в міжнародному праві.*
5. *Обсяг (межі) об'єктивної відповідальності.*

Література

Ануфриева Л.П. Ответственность государств за действия, не запрещенные международным правом: вопросы теории и практики международного экономического права (на примере деятельности в сфере освоения космоса и международных воздушных сообщений и перевозок). *Lex Russica*. Москва: Изд-во МГЮА, 2012, № 5. С. 1071–1078.

Баурин К. В. Международно-правовые вопросы ответственности за вред, причиняемый иностранным летательным аппаратом третьим лицам в пределах Земли: Автореф. дис. на соиск. уч. степ. канд. юрид. наук по спец. 12.00.10 – Международное право; Европейское право. Москва: РУДН, 2009. 19 с.

Савельева Л. В. Проблема объективной ответственности в международном праве: диссертация на соискание ученой степени канд. юрид. наук по спец. 12.00.10 – Международное право. Москва: МГИМО, 1996. 181 с.

Савельева Л.В. Международная ответственность за вредные последствия действий, не запрещенных международным правом: концепция комиссии международного права по дальнейшей работе над проектом статей. *Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения*. Москва: ИЗИСП, 2006, № 1. С. 109–112.

Савельева Л. В. Определение трансграничного ущерба в международном праве. *Московский журнал международного права*. 2009. № 2. С. 90–100.

Строчук В. Обязательства государств по предотвращению трансграничного ущерба в международном праве. *Белорусский журнал международного права и международных отношений*. 2003. № 4. URL: <http://www.evolutio.info/content/view/899/143/>

Ежегодник Комиссии международного права 1998. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблее о работе её пятидесятой сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2005.

Ежегодник Комиссии международного права 2006. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблее о работе её пятьдесят восьмой сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2014.

Раскалей С.Б. Объективная ответственность государств в международном праве. Киев, 1985.

Чернявський А. Л. Особливості міжнародно-правової відповідальності за забруднення материкових поверхневих вод. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2009. № 1 (2). С. 85–91.

Тема 9. Особливості міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій

1. Кодифікація й прогресивний розвиток міжнародно-правового регулювання міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій.

2. Фактичні підстави міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій.

3. Юридичні підстави міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій.

4. Відшкодування шкоди, заподіяної міжнародно-протиправним діянням міжнародних міжурядових організацій.

5. Об'єктивна (абсолютна) відповідальність міжнародних міжурядових організацій.

Література

Ответственность международных организаций: Глава V. Доклад Комиссии международного права. 63-я сессия (26 апреля – 3 июня и 4 июля – 12 августа 2011 года). Генеральная ассамблея. Офиц. отчеты. 63 сессия. Доп. № 10 (A/66/10). ООН, Нью-Йорк, 2011. С. 56–201.

Воробьева Е. А. К вопросу о кодификации права международной ответственности: проект статей об ответственности международных организаций. *Журнал международного права и международных отношений*. 2006. № 3. С. 3-8.

Гуласарян А. С. Некоторые вопросы ответственности международных организаций в свете проекта статей об ответственности международных организаций (ПСО МО) 2011 г. URL:
http://www.eurasialaw.ru/index.php?id=3930&Itemid=722&option=com_content&view=article

Дейкало Е. А. Проблемы призвания международных организаций к ответственности и некоторые пути их решения. *Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права*: Сб. науч. тр. Вып. 1 / БГУ. Минск, 2009. С. 51–64.

Дейкало Е. А. Международно-правовая ответственность межправительственных организаций: особенности и правовая природа. *Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права*: сб. науч. тр. / БГУ. Минск, 2011. Вып. 3. С. 28–40.

Дейкало Е. А. Поведение *ultra vires* органов или агентов международной организации как основание ее международно-правовой ответственности. *Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права*: сборник научных трудов. Вып. 4. 2012. С. 22–32.

Довгань Е. Ф. К вопросу о роли контрмер в применении целевых санкций региональными международными организациями. *Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права*: сборник научных трудов. Вып. 4. 2012. С. 32–46.